

21. 7. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Leniency program a jeho nedostatky v rámci evropského právního pojetí

Základním předpokladem fungujícího obchodního styku, ať už na úrovni mezinárodní či vnitrostátní, je volná hospodářská soutěž. Mezi jedny z aspektů vážně narušujících soutěžní prostředí řadíme tzv. zakázané dohody („prohibited agreements“). Společným rysem těchto ujednání je jejich úzkostlivě utajovaná vnitřní struktura a s tím související obtížná odhalitelnost a následná důkazní nouze při jejich usvědčování. Jedním z nejúčinnějších nástrojů v boji proti těmto dohodám je právě program shovívavosti, („leniency program“).[1]

Termín leniency je v rámci tohoto textu pojímán jako označení veškerých programů zaručujících jakékoliv snížení pokut či sankcí výměnou za poskytnutí relevantních informací, důkazů či jiného druhu spolupráce.[2]

Předpokladem fungujícího programu shovívavosti je dostatečně transparentní systém požadavků, které musí soutěžitel pro získání imunity splnit, dostatečná míra předvídatelnosti v rozhodovací praxi příslušné soutěžní autority, a v neposlední řadě i přiměřená míra zastrašení, kterou kartelista pociťuje a která v něm vzbuzuje přetrvávající stav nejistoty a obavy z možného odhalení jeho protisoutěžních aktivit, a to ať ze strany soutěžní autority, tak ostatních zapojených soutěžitelů. Ačkoliv dosahuje leniency program poměrně vysoké míry efektivity v boji proti kartelům, je jeho užívání stále spojeno s řadou nedostatků.[3]

Nedostatečná pobídka soutěžitelů k předložení žádosti o imunitu v rámci leniency z důvodu nedostatečné obavy z odhalení („deterrence gap“) je jedním z nejzásadnějších problémů současného programu. K překonání tohoto nedostatku nepřispívá ani skutečnost, že celkový počet odhalených kartelů se pohybuje kolem 13%.[4] Ekonomická stránka věci je k motivaci soutěžitele nahlásit toto koluzivní jednání („to blow the whistle“) klíčová, tedy míra zisku získaného díky zapojení do kartelové dohody nesmí přesáhnout výši sankce, za toto jednání uložené. Navzdory tomu, že na evropské úrovni může Evropská komise za protisoutěžní jednání účastníků hospodářské soutěže spočívající v zapojení do kartelové dohody, uložit sankce spočívající v peněžité pokutě až do výše 10% ročního obrátu dané společnosti, zůstává celá řada těchto případů neodhalena.[5] Na úrovni rozhodovací praxe Evropské komise je možnou příčinou této skutečnosti nedostatečná postižitelnost jednotlivých fyzických osob do protiprávního jednání zapojených, tedy nedostatek pravomoci uložit trest odnětí svobody. Navzdory tomu, že v rámci jednotlivých vnitrostátních jurisdikcí tuto sankci ve většině případů uložit lze,[6] finanční i profesionální zdroje jednotlivých národních soutěžních orgánů,[7] a s tím úzce související rozsah jejich činnosti a efektivity, se Evropské komisi vyrovná jen obtížně.

Jednotlivé vnitrostátní soutěžní autority často nedisponují pravomocemi potřebnými k efektivnímu získávání důkazů jako například možnost opatřování záznamů z mobilních telefonů, laptopů a dalších zařízení. Zároveň je obvyklý výskyt překážek znemožňujících příslušným orgánům ukládat za porušení evropského soutěžního práva odpovídající pokuty, a to například z důvodu možného obcházení sankcí prostřednictvím restrukturalizace společností.

Účinnost programu shovívavosti je často omezována taktéž nedostatečnou právní jistotou, která je pro rozhodnutí soutěžitelů o odhalení citlivých informací klíčová. Tento problém se vyskytuje

zejména v případě, kdy daná zakázaná dohoda zasahuje do jurisdikcí několika členských států Evropské unie a soutěžitel pocituje předložení důkazů v rámci několika žádostí za riskantní a tudíž nedostatečně atraktivní z hlediska případně získaných výhod.[8]

Dosažení volné hospodářské soutěže je jednou z hlavních priorit jak na úrovni národní, tak i mezinárodní. V současné době se dostává do popředí řada diskuzí týkajících se navrhovaných opatření vedoucích ke zlepšení současného systému boje proti zakázaným dohodám, jedním z příkladů může být i úvaha o novelizaci současného leniency programu a zavedení nových institutů jako například evropské formy tzv. Amnesty plus[9] úspěšně fungujícího v USA.

Závěrem lze dodat, že ačkoliv má současný leniency program řadu úskalí a mezer, které by bylo vhodné v nové právní úpravě zohlednit, jedná se stále o jeden z nejúčinnějších nástrojů v případě odhalování kartelových dohod.

Kristýna Tupá

-----
[1] Friederiszick and Maier-Rigaud (2008); Harrington and Chang (2012).

[2] Pojmosloví evropské právní úpravy užívá termín leniency ve spojení s dvěma typy imunity, tedy typu A, kdy je soutěžiteli za splnění předem daných podmínek udělena úplná imunita od pokut („full immunity from fines“). A typu B, kdy je soutěžiteli za splnění určitých podmínek pokuta snížena („partial immunity“) V rámci USA je termín leniency užíván pouze ve spojení s redukcí pokut, zatímco v případě úplné imunity je užíván pojem amnestie („amnesty“).

[3] Verma P., Billiet P., Why would cartel participants still refuse to blow the whistle under the current EC leniency policy. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[4] P. BRYANT and E. ECKARD, “Price fixing: the probability of getting caught”, The Review of Economics and Statistics 1991, 531.

[5] Evropská komise. Sankce za porušení soutěžních předpisů. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[6] Viz § 248 odst. 2 zákona č. [40/2009](#) Sb. Trestní zákoník upravující trestný čin spočívající v uzavření zakázané dohody o určení ceny, rozdělení trhu nebo jiné dohody narušující hospodářskou soutěž v rozporu se zákonem.

[7] A to zejména ve státech menší rozlohy.

[8] Evropská komise. Inception impact assessment z roku 2015. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[9] Amnesty plus je jedním z nástrojů využívaných v USA v rámci boji proti kartelovým dohodám. V případě, že soutěžitel nenaplní podmínky nutné k udělení úplné imunity, může se ucházet o možnost dalšího snížení pokuty v případě, kdy s příslušnými orgány spolupracuje na odhalení další zakázané dohody vyskytující se na jiném trhu. V posledních letech byl tento institut zaveden i v řadě dalších jurisdikcí.

© EPRAVO.CZ – Sbíрка zákonů, judikatura, právo | [www.epravo.cz](#)

Další články:

- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc únor 2026](#)

- [Digital Fairness Act a influencer marketing - cesta ke konci roztržtění regulace?](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc leden 2026](#)
- [IATA Travel & Cargo akreditace v letectví - v čem spočívají její výhody?](#)
- [Digital Omnibus o AI: návrh nařízení o zjednodušení pravidel pro umělou inteligenci](#)
- [Rozhodčí nálezy vydané ruskými rozhodčími soudy a jejich uznání a výkon na území EU](#)
- [Environmentální tvrzení společností v hledáčku EU: Jak se vyhnout greenwashingu a obstát v nové regulaci?](#)
- [AIFMD II v České republice: Schvalovací proces a co čeká investiční společnosti](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc prosinec 2025](#)
- [GLP-1 v potravinářství: čekají nás v EU „GLP-1 friendly potraviny“?](#)